„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
за по године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
за годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 117. У НОВОМ САДУ У УТОРАК 3. АВГУСТА 1893. ГОДИНА XXVIII.

ПРИЛИКЕ У ТРОЈЕДНИЦИ.

I.

Већ при прошлогодишњим изборима за троједнички сабор, морало је свакоме, ко иоле озбиљно прати овамошње догађаје, упасти у очи, да хрватско-славонска влада потискује Српство са политичког поља. У чисто српским срезовима бирани су по команди Несрби за посланике. У вргинмостском изборном котару, где живи и станује чисти, овејани Србин, изабран је једногласно Чивутин за посланика, а кандидат српске самосталне странке није добио ни једног гласа. Наравно, да је тамо српска самостална странка устројена по данашњем становишту „Србобрановом“, тамо наиме нема ни једног радикала, онако странка и цвета. Морамо нарочито истаћи, да је то за наш црквени сабор изборни котар познатог Браниклије Лазе Обреновића, као што се види по свему свестан котар. Исто тако је изабран у петрињском котару, где су такођер Срби у већини, Несрбин за посланика, а да и не спомињемо редом оне личке и горњо-крајишке котаре, где Срби држе превагу Несрбима. Само на тај начин могло се догодити, да Срби, којих има у Троједнници једна добра трећина, имају свега 25 посланика, да боме ни толико, колико би одговарало њиховој бројној снази, а без обзира на то, што према материјалној својој снази српских гласова имаде сигурно више него половица, јер један шимановачки котар имаде више бирача, но сви загорски и приморски изборни котареви заједно. Што је нови изборни ред по Србе тако „повољно“ испао, спада међу оне силне тековине, којима је Српство усрећио сада већ покојни српски клуб. Та неразмерност у подели посланичких мандата даје хрватском елементу такову превагу на уставном пољу, да су Срби на сабору Троједне Краљевине престали бити јевичац на вази, што су били у почетку владавине бана грофа Куена, када је обзорашко-стеклишка опозиција била доста јака и када је тадањи српски клуб дрмао услед тога парламентарном ситуацијом. Но на жалост и на грдну штету тај српски клуб, место да је остао српски клуб, место да је сачувао своју самосталност претопио се у хрватску владину странку. Већина Срба посланика владине странке тражила је само своје личне користи, и када је дошло на ред питање о новом изборном реду, гледали су Срби посланици само да спасу своје мандате, а шта ће са Српством бити, то им је била деветa брига. Срби посланици експонирали су у изборним срезовима, где је требало потиснути обзорашко-стеклишку опозицију, а чисто српске изборне срезове остављали су Хрватима владине странке. На тај начин дошло је до тога, да су данас Хрвати владине странке бројно далеко претежнији и од Срба и од опозиције, те су тако Срби владиновци престали бити одлучујући фактор на сабору Троједне Краљевине. Кад се још истакне, да и оних 25 Срба посланика, што их данас још имаде на сабору, не врше савесно своју посланичку дужност, да их нема никада у сабору, да у Загреб долазе само, кад треба да подигну саборске дневнице, тада бива свакоме јасно, да су Срби као парламентаран фактор изгубили сваку важност. Изгубили су ту важност не само ради бројне слабости, но и за то, што нису барем за све то време свога посланиковања били у стању, да стеку себи толико угледа и уважења, да њихова реч у сабору и ван сабора на меродавном месту имаде барем некаква значаја. Имаде у другим парламентарним телима фракције, које су релативно слабије, но што су то Срби на сабору Троједне Краљевине, па ипак те фракције воде на сабору велику реч, а и ван парламента имаду велика уплива у свима политичким и управним питањима. Пример таковог великог парламентарног и ванпарламентарног уплива дају нам Словенци и Хрвати на царевинском већу у Бечу. Но грдна је разлика између посланика словеначких и посланика Срба на троједничком сабору. Словеначки посланици, кад говоре у царевинском већу, они говоре о жељама и потребама свога народа, а Срби владиновци на троједничком сабору и кад једаред у години дана отворе уста, нападају хрватску опозицију, каде бану и влади, а о своме српском народу, о његовим потребама, о његовим жељама не проговоре ни речи, као да се боје, да ће се некоме замерити, ако то учине. То лакајско понашање Срба владиноваца такође је један од замашнијих узрока, што је и парламентарни и ванпарламентарни уплив Срба владиноваца спао на нулу.

У почетку владавине данашњег бана грофа Куена изгледало је, као да се хоће да поправе оне грдне неправде, она управо злотворска прогањања Српства и српскога имена за Мажуранићеве ере. — Политички процеси против Срба, затварања Срба на денунцијацију ма какве пропалице нису тако флорирала као за времена владавине великога непријатеља Српства „народнога“ бана Мажуранића. Са Србима чиновницима почело се боље поступати, име Србин барем није било запрека, да и Србин чиновник по заслузи буде намештан, унапређиван, да се попне и на виша места чиновничке јерархије, и да буде смештен у такове пределе, где Србин живи, да не мора проводити дане у страним пределима, међу страним елементима. То је тако било у почетку владавине грофа Куена-Хедерварија. Данас је то сасвим друкчије. Срби су тада, када је изгледало, не да их протежирају, но да са њима праведно поступају, требали владајућој странци, да са њиховом помоћи убије тада још јаки уплив хрватске опозиције. Данас, када је хрватска опозиција скрхана помоћу Срба, данас изгледа, као да се Србима наглашује она: ‚Der Mohr hat seine Schuldigkeit gethan, der Mohr kann gehen!‘

Данас рекосмо, као да ће то све да буде друкчије. Данас се најзаслужнији чиновници Срби потискују са позиција, на које их није ставила ни политика ни ничија протекција, но ли индивидуална способност. Данас се Срби чиновници премештају из својих завичајних крајева у туђе крајеве, а чисти, прави Хрвати соја „Обзорова“ и пророкове „Хрватске“ шаљу се у чисто српске крајеве, да ту зар пресаде „хрватску“ културу дубровачких хрватских ходочасника. Српско учитељство прогања се на све могуће начине, намешта на школама, где нема српске деце, а на школе са чисто српском децом, постављају се пророкови следбеници. У наредном чланку поткрепићемо ове опћените наводе о систематском потискивању српскога елемента конкретним случајевима, па да се види, каквим је родом уродила политика Срба владиноваца, који још и данас, а да им образи не поцрвене, тврде, да се само у њиној странци нешто може за Српство учинити.

Нови Сад, 2. августа.

Има коме и колера помаже. До сада се сваки човек прекрстио, када се повео говор о колери и када се сазнало, да се она приближује. Но мађарске власти хоће да се покажу, да су врло напредне. Американци обично све ствари схвате са практичног гледишта и све употребљују у своју корист. Тако су сада неке мађарске власти употребиле у своју корист — колеру. У Великом Шомкуту закавали су Румуни збор свога просветног друштва и том приликом хтедоше уједно одржати и беседу. Али власти су забранили и збор и беседу из разлога, што се у тој жупанији појавила колера, па није добро, да се силан свет згрне на једно место! Ми сумњамо, да румунски народ верује у ту „очинску бригу“ мађарских власти.

*

И наше автономне власти шире мађаризацију. дошао нам је до руке нов доказ о томе. Под бројем 295. године 1893 обраћа се епархијска управа бачке дијецезе на наше новосадско варошко звање са питањем, за што је Витомир Јојкић умоболни свештеник у болницу одведен, и како стоји ствар са њиме. Тај акт је датиран 23. јуна 1893. год., снабдевен је званичним печатом а подписао га је Георгије Видицки конз. бележник. Но ово је написано од почетка до краја чисто мађарским језиком. Зар није више српски језик званични језик наших автономних органа? Није ли то вређање наше автономије и гажење наших права? Па кад то ради највиши орган једне дијецезе, није ли то грех на који се могу и мањи, нижи органи угледати и поћи тим опасним, незаконитим, несрпским трагом? Не заслужује ли такав поступак највећу осуду? Знали за то глава ове дијецезе патријарх, одобравали то и мислили то казнити и забранити? Ми чекамо одговора.

ПИСМО ИЗ СРБИЈЕ.

(Утврђење српско-турске границе. — Повећани државни приходи монопола дувана. — Испит у београдској школи глуво-немих. — Пожаревачка омладина против тингл-тангла.)

Комисија за уређење српско-турске границе, којој је задатак да утврди границу и место, где треба плот подићи између српске краљевине и турске царевине, састала се 19. ов. мес. у Куманову (Старој Србији) где су уредили начин извршења овог задатка. Ово утврђење било је врло потребно, јер су из турске царевине Арнаути непрекидно прелазили српску границу, упадали у Србију, крали а често је пала и српска крв. Од стране Србије у тој је комисији војни аташе српског посланства у Цариграду г. Светозар Нешић, а од стране Турске Ферид-беј, официр из штаба команданта солунско-косовске војске. Овај посао трајаће најмање шест недеља. Срп. комесара г. Нешића турске војене и грађанске власти примиле су врло предусретљиво и љубазно.

Из упоредног биланса за пет година државне управе монопола дувана који је израђен за „Српске Новине“ саопштавамо читаоцима ове податке: У год. 1888-9. (прва година државне управе) износио је бруто пазар управе монопола дувана 5,255.951 дин. и 74 п. д., а у год. 1992-3. изнео је пазар бруто 9,064.968 дин. и 42 п. дин., види се дакле, да је пазар у року од 4 године порастао према првој години за 72·47%. Чиста добит управе монопола

ПОДЛИСТАК.

ГЕНИЈЕ И ТАЛЕНАТ КОД ЖЕНСКИЊА.

У часопису ‚Revue des Revues‘ написао је чувени Ломброзо један чланак о том занимљивом питању; ми га саопштавамо у најкраћем изводу.

Ако хоћете да повучете границу између генија и талента, посматрајте само жене; оне често доиста имају велики таленат, али, осим неколико изузетака, никад нису генијалне.

Да ли је то последица друштвених одношаја? Или је то због тога, што женскиње слабо дајемо на науке? Госпође из француског племства осамнаестог столећа биле су добро васпитаване и похађале су истрајно предавања Лавоазијера, Кивијера и других. И за то ипак из читаве оне групе не разви се ни један геније.

„Ја сам уверен“, вели Ломброзо, „да нема толико стотина мушких, колико има хиљада женских, које свирају у гласовир. Па за то ипак налазимо међу женама много мање музикалних генија премда на том пољу женама не ствара сметње ни њихова природа, ни друштвени одношаји. Број жена, које сликају, далеко је већи данас у северној Америци од броја сликара, а број женских лечника стигао је сад већ до 3000. Статистика показује, да је у Француској год. 1889 били готово исто толико учитељица, колико учитеља (око 100.000 у свему.) Изузевши мало њих као што су гђа. Ковалевска, Роза Бонер, Катана, које се истакле над читавим морем површних и осредњих женских снага, где су те жене, које су створиле нове идеје или учиниле велике проналаске на пољу сликарства, медицине или педагогије?

Код свију кичмењака (вертебрата) женка је у погледу интелигенције потчињена мужјаку. Код тица певачица певају само мужјаци. Дарвин је опазио, да код мајмуна мужјаци имају више музикалног смисла, него женке. Код неких насекома (инсеката) као н. пр. код мрави и пчела развија се супериоритет женке на штету њеног пола; матица код пчела престаје бити женка.

Други разлог тому, што међу женама нема генија, лежи у том, што су оне по свом карактеру и по свом бићу непријатељи свију новотарија, а геније се баш показује у проналазачкој сили. Жене не волу оно, што је ново.*) Већ је Спенцер приметио, да жене врло ретко критикују ствари, које постоје. У политици су конзервативне. (Боме не дамо ми наше радикалке за љубав Ломброзову. Прим. уредн.) Осим тога имају велики дар за подражавање; али тај дар може само да се развије на штету оригиналности — а у оригиналности лежи генијалност. Природа није дала женама тако осетљива чула и тако живахан разум, као мушкима.

Фери налази, да жена тим, што постаје мајка, постаје у мањој мери способна за све друго. И кад озбиљно промислимо о моралној и физичној величини тога чина, о душевној и телесној жртви, која је опредељена женама, мораћемо увидети и допустити, да је то промењено стање женско основица за њихов даљи психофизиолошки развој. Баш у том лежи узрок непотпуној умној окретности женској. Њином организму, који толико животне снаге мора да жртвује и уложи у расплођавање човечанства, не остаје много да развије живце и мишиће, који доносе собом умну и телесну надмоћност мушку.

Из свију тих разлога налази се ретко генијалности међу женама; па и ако се нађе, много је мања од мушке. Ево вам у природним наукама Мери Сомервиљ, у књижевности Г. Елиот, Жорж Саид, гђа Стаел, у вештини Роза Бонер и Лебрен. Али ни оне нису достигле Микел Анђела, Њутна и Шекспира.

Не може се порећи, да је било жена, које су показале велике способности за владање, кае н. пр. Пулхерија, Марија Медичи, Катарина II. и друге. Џон Стуарт Миљ, кога Ломброзо цитира, потврђује, да је од оних индијских држава, с којима је управљано снажно и мудро, од четири извесно три било под владом женском. Али зар није потврђено и то, да је свугде, где су жене владале, било и људи, којима су оне биле потчињене? То је најпростије разјашњење владалачких успеха женских. Сетимо се оне чувене изреке: Videbis, fili mi, quam parvo ingenio regirur mundus (сине, видићеш како се с мало памети светом управља.) Искуство, такт и лукавство доста је за политику, а тога има више у жена, него у мушких. Број жена, које се у том погледу одликовале, мален је у осталом према мушкима и готово је са свим немогуће, на основу тога чинити нека сравњења.

Гонкур је рекао: „Нема жена, које су генији или ако их има, онда су управо мушки.“ Ломброзо држи, да је та изрека врло умесна и оснива на њој своју тврдњу, да је свака знатнија способност женска у вези с извесним органским аномалијама. Готово све велике списатељице имале су нечег мушког и то не само у својим радовима, него и у лицу и у свом животу. Жорж Елиот имала је мушко лице, огромну главу, чупаву косу, велик нос, дебеле усне, мрке науснице и развијене јабучице; глава јој је била подугачка, налик на коњску; уз то је била плашљива, нарочито ноћу. Нежна љубав, којом је обасипала свог мужа Левиса, није јој сметала, да се у својој шесдесетој години уда

*) Осим хаљина и шешира. Прим. слагачева.

дувана у првој години државне управе била је нешто преко 2 милиона динара а у петој години државне управе чиста добит изнела је преко 5½ милиона. Према томе види се огроман напредак, а то се све има захвалити поштеној управи радикалне владе и њених савесних чиновника у монополу дувана. Боже дај, да то напредовање и у будуће буде, те да се земља опрости оног дуга, у који су је либерали и напредњаци несмислено увалили.

Вредни учитељ г. Бољарић држао је 23. о. м. први испит својих ђака — глуво-немих — у авлији београдске терезијске школе. Публике је било врло много. Испод хладовитих дрва намештене беху три табле за рачунање и писање, мали сто са прописима глуво-немих ђака и клупе за госте. Деца беху разног узраста и пола. Анка и Зорка, две рођене сестре, ћерке г. Спасића овд. па обе и глуве и неме. Ђака је било свега 8 и то 3 женске и 5 мушких. Успех је био врло добар и видело се да је г. Бољарић употребио не само сву своју спрему, него је са правим родитељским стрпљењем децу учио. Девојчице су писале и рачунале тако лепо и правилно, да смо се дивили; тако исто и мушкарци. Неки од гледалаца знацима су им показивали: главу, косу, око, капут, прслук, лист са гране и т. д. и ђаци су то одмах читко и јасно написали, давајући уједно доказа свога брзог схватања. Г. Бољарић преставио је посетиоцима једног свог ђака који је глуво-нем. То је млад, леп момчић од својих 20—22 године. Сада је слово-слагач у једној београдској штампарији и заслужује месечно 70—80 динара.

По статистици, коју је г. Бољарић изнео, у целој Србији има 2.700 слепих и преко 4.600 глуво-немих. Држава ће, као што смо извештени потпомоћи ово подузеће, те ће се отворити јавна школа за те јаднике.

У Пожаревац су прошле недеље дошле неке певачице, које се у кафани „Националу“ редовно сваке вечери кревеље и бенаве, певајући неке стране песме. Србија је још у почетку свога напредовања, када још треба грчевито пригрлити све оно што је српско, па и српску песму. А те певачице, које не могоше на другом месту зарађивати, дођоше овамо, а ни једну српску песму не знају. Омладина у Пожаревцу се договорила, те поручила оном гостионичару, да отпусти те стране „культуртрегере“, јер ће их омладина — извиждати. Тако сада гостионичар неће хтети да има белаја, а није добро ни да зове полицију, да бадава изазива неред. А и за њега самог је боље, да доведе српске певачице или гуслара, пак ће му и радња боље радити и неће зепсти од изгреда. Омладина је у првом реду и позвана да негује све оно, што је народно и да не дозволи туђинштини да се шири на уштрб Српства. ⊙

Поглед по свету.

— У вароши Бомбају у Индији, појавили су се немири. Узбуђење је велико, а дућани су позатварани, тако исто и фабрике не раде. Војска, која је дошла, да успостави ред, нема довољно снаге, да сузбије побуњенике. Дошло је до боја; осам особа је убијено, а до 100 рањено. Више од 200 особа је позатварано.

— Из Лондона јављају, да су непријатељи Гледстонови и непријатељи данашње популарне владе у Енглеској, пронели лажне гласове, да ће пасти Гледстонов кабинет. Заиста, данас је интрига те врсте ушла у неку моду. Исто тако напредњаци и либерали тврде, да ће пасти радикални кабинет у Србији. Но као што је та вест неистинита, тако исто меродавни кругови у Енглеској јављају, да није истина, да у Енглеској постоји министарска криза. Чивутске новине само су се бадава радовале.

— У Русији је влада наредила, да број Јевреја, слушалаца кијевског универзитета не сме бити већи од десет процената укупног броја слушалаца.

— Из Београда брзојављају, да је истражни одбор поднео свој извештај нар скупштини. Тај извештај прочитан је са највећом пажњом и закључено је, да расправа о том буде 4. о. м. у скупштини Истражни одбор није предложио, да се оптужени министри ставе у притвор, за то ће још бити каде, кад министри буду осуђени. Скупштина је позвала оптужене министре да дођу у скупштину, када буде претрес.

СА СРПСКЕ СКУПШТИНЕ

Говор Милоша Богдановића народног посланика

приликом оптужбе либералних министара.

Тешка повреда учињена уставу и законима земаљским;

Тешка неправда учињена уставној самоуправи народној;

Тешка неправда учињена правима српски грађана;

Тешка туга за проливеном крвљу српских грађана, и најзад, господо,

Тешки вапај сирочади за изгубљеним ранитељима својим нагнала је мене и другове да ову тужбу противу кабинета Авакумовићева напишемо, потпишемо, и вама на праведни суд поднесемо.

Када кажем, браћо, да су закони, да је устав, да је правда, и права српских грађана, да је све погажено и угрожено под режимом прошле владавине, дужност ми је да напоменем, да овај наш слободноумни устав, који смо добили пре четири године, и који кошта радикалну странку, управо народ српски највише гробова, тај устав садржи у себи 204 члана и од тих чланова посвећена су 93 члана искључиво правима грађанским, правима грађана, правима суверенитета народног преставништва. Дакле, кад се одбију два члана прелазног наређења, који сада већ немају никакве важности, остају онда 202 члана, мање само 17 чланова остаје до половине чланака, који су посвећени, велим, искључиво само правима српских грађана. Дакле, кад су тако јасно утврђена уставом права српских грађана и кад пород ових уставних одредаба уз ова 93 уставна члана постоје још и два специјална закона, који су такође искључиво посвећени правима српских грађана, као што је закон о општинској самоуправи и закон о изборима народних посланика, онда да станемо, па да се запитамо: са каквим образом, са каквим карактером, са каквом чашћу су могли либерални министри да изађу пред народно преставништво и да у уводу своје одбране кажу: „јединствен је историски случај, у одговорностима министарским, да министри одговарају само за проневерење и велеиздају. Господо, то веле они људи, који су газили за осам месеци сваку и најдрагоценију тековину уставну и народну, то рекоше пред парламентом онога народа, који се у низу 20 година очајнички борио па чак често пута и крв проливао само за уставну слободу и права своја то, велим, рекоше и не поцрвенеше. Нека се пред светом стиде!

Такав одговор, какав увод у одбрани својој они дадоше, не би употребио ни највећи зликовац, који је побегао из села или из вароши у шуму да се сакрије, јер зна, да има закона, о које се огрешио, за које мора одговарати, па признајући то, он и побегне у шуму и пре себе зверовима намени, него да овако безобразно погледа закону у лице. Али има друга једна сорта људи, који хоће да се тиме служе, као што се послужише оптужени министри таквом одбраном, а то су обично они лопови, који нити су у вароши нити у селу, већ живе по салашима и вашарима и таки људи носе назив коцкари и кокошари. Дакле, господо, сама ова околност у уводу њихове одбране, довољан је доказ, да се народно представништво ни уколико неће огрешити ако предлог оптужбе прими и изгласа, да се оптужени мунистри даду суду на осуду.

Даље, у појединости ове оптужбе нећу да се упуштам, јер и ја сам тужитељ, па да ми се не би пребацило, да ја и тужим и судим, и ако на то имам по закону права. Хоћу овде само да се дотакнем једног предлога који је изнео један посланик из опозиције, а то ћу нарочито да напоменем за то, што је тај господин изјавио, да он не говори по свом обичном праву овде као посланик, већ да говори у име странке, у име свију другова својих. А ја опет знам, да он овде представља двадесет хиљада грађана њихових бирача овде у скупштини, па за то ваља поклонити и већу пажњу на оне његове речи, јер доиста је онај његов говор повукао моју пажњу, па за то и помињем тај предлог његов, а то је предлог г. Гарашанинов. Он пред осталог рече: у интересу добра и будућности народне требало би узети сунђер па пребрисати све старе грехове, па поћи за оним светлим чином, који се првог априла извршио. Што каже г. Гарашанин да треба поћи за тим светлим чином од првог априла и опростити све грехове, ја се потпуно с њим слажем. Мени се чини, кад је г. Гарашанин овај предлог учинио, ја појимам, да га је он у врло доброј намери учинио, али мени се чини, да он није добро промотрио све и оценио предходно је ли који и колико већ одговорио тој својој дужности у таким тренуцима, кад се мислило на опште добро.

Кад је он већ поменуо да је за српски народ светао чин од првог априла, ја ћу му напоменути да се оваки светли чинови нису само од 1 априла појавили, да је српски народ сматрао за светао чин и 1880 године онда, кад је народ српски сурвао власнике, који су управљали земљом скоро 20 год. а којима је за све то време програм буџа и нацак. Господо, и то је био један частан, један светао моменат, што га је Србин доживео, моменат светао за бољу будућност Србинову, тим пре, што се онда Србија није налазила у оваквом стању финансиском, пити је Србија тада имала на 300 милијуна дуга, као што сад има. Па, господо, да се запитамо: шта је учињено онда, шта је народ српски добио после тога? Шта је учинила онда радикална странка: није ли она онда и без овога предлога г. Гарашаниновог, у нади за бољим данима, узела онај сунђер и пребрисала црну таблу са црвеним крстачама, учињени грехом дотадањих власника, пребрисала је велим, онда и тополску буну и црвено барјаче и теразијску бомбу, које толико жртава прогуташе. И то је она учинила, то је она све пребрисала, све је дала заборав, јер се надала новим данима, јер је видела уза се људе из млађег кола, људе са програмом у руци, па сам и ја тада као ђак обрадовао се, кад сам читао програм те странке, кад је дошла на владу, читали смо га сви, јер смо сви тежили за напретком и миром ове земље. Но, радујући се томе програму, ми смо се на скоро у својој радости и нади јако преварили.

За не пуне 3 године јављају се још три гроба за радикалну странку, — Пореч, Гамзиград и Краљевица. Па зар и после тога чина од 1883 год, зар не наступи такође светао чин од 1889 год. 22 фебруара, кад је један краљ абдицирао са уставом у руци не себе ради, него народа српског и сина свога ради. Зар радикална страпка није ни онда понова узела сунђер и без предлога г. Гарашанина пребрисала Пореч, Гамзиград и Краљевицу? После тог доба, новога устава шта смо сад дочекали, ми имамо још три нова гроба. Дочекали смо Смедерево, Чачак и Горачић.

Питам ја вас, господо, питам најзад и г. Гарашанина докле ћемо ми да употребљујемо тај сунђер и да бришемо великашке грехе, докле ће да се пролива крв народа српског?

Кад би г. Гарашанинова странка стајала на овокој прошлости као радикална странка и да је својом великодушношћу пребрисала оволико туђи грехова поднетих на својим леђима, као што је то чинила радикална странка, или кад би се г. Гарашанин, или ма ко од његових другова, находио само у мом положају, и да носи једну рану у нози а другу у плећки, као што ја носим једну у десној нози од напредњачког зулума, а другу још свежу у левој плећки од либералне владавине, ја, мислим, да он онда не би подносио овај предлог, већ би тражио главу за главу, око за око (Чује се: тако је).

Ваша је ствар, господо, хоћете ли ви тај његов предлог помоћи или не, ваша је ствар хоћете ли оптужене министре дати под суд или не, а суда је ствар, хоће ли их осудити или не, и зато што ја не знам, како ће са њима до краја бити, ја као посланик данас дужан сам, да овде јавно осудим узурпаторе од 9 августа народном судом, и ја то чиним у име народа и у име његове проливене крви, у име вапаја српске сирочади, велим и осуђујем Ристића, Белимарковића, Авакумовића и његове помагаче народним судом са речју проклети да су! (Одобравање.)

ДОПИСИ.

Рума, 1. августа. Писао сам вам, да су румски бирташи штрајковали због регалног права, па дужност ми је, да вам и резултат њиховог штрајка јавим.

Магистрат је закупнику регалног права жицом јавио, да су све биртије затворене, те га позвао да споразум са бирташима предузме, јер ће иначе магистрат бити приморан строге кораке предузети, ако би биртије на дуже време затворене биле.

Закупник се јави да долази али је ипак нашао за добро не пожурити се, јер као да је знао да бирташи задану реч одржати неће, те дође изасланик тек у недељу, а то је после шест дана. Хтео је да упита, шта је њима повода дало да своје биртије затворе, те ће након саслушања своме принципалу телеграфично јавити, а он ће у понедељак доћи.

Наравно да је он ту бирташима претио, да ће сам своје биртије отворити, а да њима никако више право точења дати неће, јер ће закупник за двадесет и четир сахата нужне биртије сам отворити, па и своје пиће точити.

Ма да су они доста сигурни били, да за 24 сата биртије никако створити не може, ипак се нашло сметењака и одрода који само воду на своју воденицу терају, па понуде закупника — ма да на ово од других бирташа опуномоћени нису, — да 2 нов. по литри ракије попусти, и да престане закупник точења свог пића на мало и да им лиценцију плаћања од 30 ф. са свим опрости.

Кад је то изасланик закупа регалног права чуо, окуражен, јер види да су неки бирташи попустљиви, а особито г. Никола Ђоца, — јер се држи да је удицу прогутао — држао се неко време непопустљив. Но најпосле да се покаже, како он нема намеру, да они забадава раде, рече, да ће им ипак као праведан човек (Чива и правда) два новч. по литри од ракије пустити а од лиценције само 15 ф. годишње да плате.

Наравно, тај Никола Ђоца који је управо тај штрајк и започео, пристане на то и одмах отвори своју биртију наводећи и бранећи закупника, да је он доста и попустио, јер на пиву и онако мало има, а закуп је велики па зашто да изгуби.

Кад су остали бирташи, који нису били при погодби, чули, да је Никола Ђоца биртију отворио а њи изневерио, оду до њега, те га позову грдећи га да одма своју биртију затвори, иначе да ће бити леман.

Шта је неверни знао него да избегне ларму затвори и он наново свој бирт.

Кад изасланик закупа види, да је ствар озбиљна, јави своме шефу и сутра дан дође опет један од закупника и стаде им претити да ће он њих све државном одветнику предати, а то само да их застраши, јер он двапут неће да погађа, него нека пристану на већ захтевани попуст од 2 новч. по литри и лиценцију бирташења ако при закључку рачуна штете не буде; ако пак буде онда лиценцију попустити не може.

Елем тресла се брда родио се миш.

Наравно то одуговлачење да је неке као Ник. Ђоцу прекрхало, те један по један биртије отворе.

Дакле резултат је: два новч. по литри ракије попуста, онда лиценције од 15 фор. али док види, хоће-л бити штете, а точење на мало од данас престаје. Да су пристали као што су једни предлагали, да се кујне и дворишта откажу, боље би учинили, јер онда би магистрат био принуђен да за 24 сата 24 биртије отвори, а то не би било могуће.

Свему овоме што на пиву и вину ништа попуштено није, крив је једини Ник. Ђоца, а тим више, пошто је он тражио од сваког гостионичара да задану поштену реч одрже, а да је сваки онај хуља и нитков који попусти и своју задану реч погази.

И гле чуда, он баш главом први се нађе који своју задану реч погази, али наравно он зна и за што.

Срб.

Вести из места и са стране.

☛ **Молимо наше поштоване претплатнике, који нам дугују претплату за другу четврт, да своју претплату пошљу. Тако исто и све оне, који нису обновили претплату за трећу четврт, да то што пре учине, да им се не би обустављала „Застава.“**

Беседе. Српско црквено певачко друштво „Зора“ у Сенти приређује у славу 25-годишњице сенћанске српске читаонице, беседу са игранком на Преображење 6. августа.

— Српско црквено пјевачко друштво у Пакрацу приређује своју прву беседу на Преображење 6. августа, у корист своје благајне.

Деца — коњекрадице. Неко дете Коломан Контес у Пешти, којем је око 11 година украло је са својим другом, којем је тек 8 година, са пештанског вашара једног коња. Деца дотерају коња у варош и хтедоше га продати. Пошто цела ствар сумњива изгледаше, полиција стаде испитивати децу и тада признадоше, да су коња украли. За мало па се нађе и газда, чији је коњ био. Децу су били притворили.

Дописница уредништва.

Дописнику Винковце. Хвала на послатоме, уђи ће у среду. Јављајте нам се. Поздрав.

ОГЛАСИ.

☛ **Дана 25. јула (6. августа) ове године, сахрањено је овде дете ЛАЗАР, старо 4 месеца. Они, којих се ово тиче, нека се јаве бабици Марији Фејца у Новом Саду, Петефијева улица, бр. 73.** 1—1

ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА

ТОШЕ АРСЕНИЈЕВИЋА

У ПАНЧЕВУ 1 2

потребује једног старијег ваљаног помоћника и једног шегрта. Од помоћника захтева се да је у српском, немачком а особито у мађарском језику потпуно вичан. Ступање за 14—20 дана.

за сасвим млада човека и то на скоро после смрти свог првог мужа.

Жорж Санд имала је мушки глас и носила је радо мушко одело. И гђа Стаел имађаше мушко лице. Готово све генијалне жене у Енглеској и у Америци, које се у последње доба прославиле, имале су мушке црте. Фабричи је приметио, да у чувених трагедкиња, Саре Бернхардове и Елеоноре Дузе, доња вилица изгледа као крива турска сабља. Осим тога све готово имају мушки рукопис и пате од живчаних аномалија.

На крају своје строге студије теши Ломброзо женске. Признаје, да се женске могу одликовати у политици својим урођеним тактом и финоћом и говорећи о способности за поучавање, признаје женскима првенство. Дакле у генијалности не, али у таленту може жена бити равна човеку и шта више надмашити га. У извесним гранама вештачке привреде и у драмској вештини оне су прве. Свугде, где не треба стварати нешто ново, него се прилагодити идејама туђим, жена је врло способна; шта више умешна је и вешта у ширењу великих научних и друштвених идеја. На крају наглашује, да женске могу изврсно да раде на свима пољима књижевности, где оригиналност у мишљењу није неопходно потребна: отуд потичу њихови успеси и њихова способност у књижевности мемоара и у писању писама.

Р.

Власник: Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.